

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Nicolai Revsneri IC. Oratio De Nomine Iesv, Dei & Mariae
Filij, summi Regis, ac Pontificis, Messiae, siue Christi à
Deo vncti**

Reusner, Nikolaus

Lavingae, 1582

VD16 R 1457

De Disciplina Adolescentiae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12443

plamus: & sacrosanctum nomen tuum,
duce omnia summa adepti sumus, in
fide, & iustitia, & diligentia officij no-
stri, meritò vereque infinitis collaudemus
sculis.

DIXI.

DE DISCIPLINA ADOLESCENTIAE.

ORATIO PRIMA,

*A Generoso Domino VVolfgango Heinricho
Streinio, Barone Schuarzenauio, Ri-
chardi F. recitata.*

BENE ET SAPI-
enter admodum praci-
piūt; Illustris Baro, Re-
ctor Magnifice, Concio
ornatissima: qui suam
cuiq; ætati tempestiui-
tatē, ac disciplinā con-

uenire tradunt. Nam vt omnibus annis, se-
cundum Poëtam, non conueniunt omnia:
ita aliam ætatem alia decent studia, atq; offi-
cia: quorum omniū, vt & ipsarum ætatum,
certus quidam ac definitus est terminus. Sed
ta tamen potissimū laudatur ætas: quæ
fundamentis adolescentiæ constituta sit.

Itaque

Itaque permultum refert: adolescentes vitæ
suae modum nosse: ut intelligant, se quali
architectos esse, & fabros, quod ajunt, for-
tunæ suæ: quò maturè & vitia caueant; &
vitent errores; & discant bonas artes; & vir-
tuti dent operam; & ut omni denique fun-
gantur officio: ne quid fortè admittant: cu-
ius per omnem ætatem & pigeat, & pudeat,
& pœniteat. Propria autem, & quasi peculi-
ris adolescentiæ virtus est modestia: in qua
verecundia, & quasi quidam ornatus vitæ,
omnisque sedatio perturbationum animi
ac rerum modus cernitur. Quod Socrates
ille Philosophorum sapientissimus monere
voluit: quum rogatus à quopiam, quantum
adolescentis virtus esset: respondit, NE
QVID NIMIS. Quæ sanè vox ut plena do-
ctrinæ atque prudentiæ: ita profecto consi-
deratione dignissima est: de qua si ego hoc
tassis aliquid dixero; non planè alienum ab
hoc loco, & tempore me facturum existimo
præsertim apud eos, quos abundare decet
præceptis, institutisque virtutis, & sapien-
tiæ: quos idcirco etiam me libentiùs auctori-
turos spero, vel planè potiùs confido.
Ac primum quidem omnibus notum esse
arbitror illud: quod Plato in Charmide scri-
bit: tria hæc veluti oracula quædam auctori-
literis præ foribus templi Delphici ab Am-
phityonibus

scribitur fuisse inscripta: quæ sunt hæc:
Noli et quemque: & nihil nimium cupere:
necque æris alieni, atque litis esse mi-
serari. Quorum primum illud Apollini
Deo reliqua duo hominibus sapientibus
attribuit Plato. Socrates autem apud eundem
autorem omnia hæc ad eandem pertinere
sententiam contendit. Nam qui se ipsum
cognoscit, nihil nimium cupit: neque etiam
temere suscipit aliquid, quod præstare ne-
queat: sicut facit is, qui pro altero spondet;
& fidem hoc modo pollicetur alienam: quæ
præstare velle, non est arbitrij nostri, aut cõ-
siliij. Sed nos omisissis cæteris duobus, vnum
hoc oraculum, quod modum præcipit: à sa-
pientibus hominibus (vt Pindarus testatur)
præter modum semper laudatum; fusiùs
aliquantò, ac vberius disputemus. Nam ve-
rum esse puto, quod Sofia ille libertus apud
Terentium dixit: apprimè in vita utile esse,
Ne quid nimis: idque cum ætati cuius; tum
verò imprimis adolescentiæ nostræ. Quæ quã
vbi que ferè nimia peccet vehementia: pro-
pter magnam vim affectuum, & cupiditatũ:
adeo vt sæpenumerò sibi omnium sapientis-
sima, & præstantissima videatur: & ne sum-
ma quidem, ac difficilima quæque (vt Ari-
stoteles monet) desperanda sibi censeat: ope-
ram profectò dare sedulo debet: ne longius
progre-

progre- diatur: sed vt modum, ac de
omni vita teneat: sine quo nihil re
aut laudabile esse potest. Nam vt ni
critas in omnibus rebus est optima:
omnem vsum, cultumque vita maxime
ferenda: propterea, quod (vt Plautus
xit) nimia omnia nimium ex se neque
exhibent hominibus: neque vlla virtus
um nomen, ac munus tueri potest: nisi mo
dus, qui est inter nimium, & parum, obli
uetur: adeoque perniciosissimum est in
omni vita, quod nimium est, auctore Pl
nio. Ceterum quomodo adolescentes in
omnibus rebus modum, & decus tenere
possint: omnino illud animaduertendum
puto. Quod sane compendio quodam mi
hi tradidisse videtur summus ille orator Iso
crates ad Dæmonicum scribens his verbis:
Sic habeto (inquit) adolescentes maxime
decere munditiam, verecundiam, iustitiam,
temperantiam: quibus virtutibus omnibus
omnis adolescentiæ disciplina continetur.
Munditiam quum nominat primùm: in
telligit cultum totius corporis, & ornatum
vt in eo sit elegantia ac pulchritudo: non qu
dem odiosa illa, nimisque exquisita: sed mo
derata ac decora: eaque non modò à sordid
tie & negligentia, verùm etiam ab omni lu
xu, & mollitia planè remota: quarum vtra
que

vitiosa est: & reprehensione non caret:
nimè verò nimia illa lautitia, & mundi-
quæ amat specula, & madentes cincin-
tm fimbrias, secundum Menandrum.
enim Poëta Naso:

Improcul à nobis iuvenes, vt fœmina,
(compti:

Fie coli modico forma virilis amat.

St Diogenes adolescentem quendam
compruum conspicatus: Si (inquit) ad vi-
ros, frustra: sin ad fœminas, iniuriosè facis.
Quò etiam pertinet vultus ipsius composi-
to quædam honesta, ac decora: quæ ple-
rumque honesti animi testis est: eaque non
nimis torua, sed seuera: quum illud insolentia,
hoc prudentiæ argumentum sit. Sed
quoniam tamen pulcrum ornatum turpes
mores, peius cæno collinunt, secundum Co-
micum: munditiei rectè coniungitur vere-
cundia: quæ si virtus non est; comes certè,
& custos est virtutis: in primis autem pudici-
tiae: dedecus fugiens, laudemq; maximè se-
quens. Quæ cum omnibus ætatibus, & tem-
poribus, et locis apta: tum verò maximè ado-
lescentiæ conueniens, & decora est: quippe in
cuius vita, & vultu quasi pulcra quædam &
splendida gemma elucet: bonæ indolis in-
dex: bonæ spei alumna: testis innocentiae:
virma disciplinæ: gloria conscientiae: famæ
custos

custos: vitæ decus: virtutis sedes: naturæ
denique totius honesti infigne quoddam
ornamentum. Siue igitur loquendum
lescenti, siue agendum aliquid sit: sex
huic cogitandum est verbum istud: Ne
nimis. Quò fiet, vt quæ facta sunt turpa
dictu quidem decora esse putet, Nam An-
stophanes inter alias adolescentiæ virtutes
recenset linguam modicam: vt nimirum
pauca loquatur; & loquatur modeste, ac
recundè: ne ex eburnea vagina (vt Dioge-
nes monuit) plumbeum promat gladium,
aut de rebus ignotis, vel saltem non neces-
sarijs multa intempestiuè garriendo: aut im-
probè fortassis mentiendo: aut alios male
dicè, contumelioseque criminando: quod
nil turpius, & homine indignius est. Neque
verò solùm alios, verùm se quoque ipse
recundari: ac immò potius Deum, in specta-
rem rerum omniũ, vereri debet adolescentem
ne quicquam in se admittat: cuius eum
quando vel pudere, vel pigere queat: sed
se totum componat: vt malè, aut indecorè
facere quicquam ne quidem velit, si possit
nec omninò possit, si velit: licet hoc Deum
ipsum, & homines celare se posse certum
beat: quod summæ laudi fuisse tributum
crati legimus. Iam verò præter has duas vir-
tutes, quas dixi, etiam in adolescente requi-
ritur
et.
cip.
bonis
dent
magi
centi
que i
quam
me iu
gitur
ficio
omn
ta vi
do te
Om
zou
est q
relu
& m
tam
in q
ordi
illuc
virtu
est i
nim
quæ
rati

etur iustitia; quam prohibet a tem nominare
ecet. Quæ partim consistit in diligentia of-
fij, atque industria quadam in discendis
bonis artibus præstanda: partim verò in obe-
dientia, atque obseruantia parentum, aut
magistrorum, aut aliorum: qui ætate, pru-
dentia, vsu rerum antecedunt: partim deni-
que in omni fungendo officio: vt Spartam,
quam nactus est, ornet: quo ipso vel maxi-
me iustitiæ munus exequitur. Nam qui fun-
gitur officio suo; satis rectè ille fungitur of-
ficio iustitiæ: quippe quo nulla vitæ pars
omniò vacare potest: & in quo colendo si-
ta vitæ est honestas omnis: & in negligendo
turpitudò. Præclarè igitur Comicus:
Omnes (inquit) sapientes suum officium
æquum est colere, & facere. Postremò opus
est quoque temperantia: quæ est mater, &
veluti nutrix reliquarum virtutum omniũ:
& moderatrix commotionum ac cupidita-
tum: maximè vero voluptatum corporis:
in quibus modum quendam adhibere: &
ordinem ac decus conseruare: adeoq; omne
illud, quod nimium est, vitare, summæ est
virtutis, summæque modestiæ. Cauendum
est itaque adolescenti: ne voluptates malas
nimium appetat: neue has à fronte potiùs,
quam à tergo contempletur: sed vt in his
rationem ducem, ac veluti dominam sequa-
tur:

C tur:

ur: imprimis verò vt animi, corporisq̃ue pu-
ritatem, atq; integritatem conferuet sobrie-
tate, & castitate, vitæq̃ue innocentia: semper-
q̃ue honestis in rebus omnibus modum te-
neat; ac decorum non negligat: ne uer-
ganter nimis de se sentiat: nec maiora appe-
tat, quàm pro viribus suis: sed vt submissè
potius se gerat, ac humiliter: & sapientiam
sibi ipse detrahat: exemplo Socratis: quoniam
verum sit, quod Comicus dixit: Qui ipse
contemnit se, in eo indoles est indultior.
Atque his sanè quatuor partibus (meo quæ-
dem iudicio) omnis adolescentiæ disciplina
continetur: quæ referri omnes possunt ad
vnam mediocritatem: qua omnes virtutes
moderata esse debent: & quæ vno hoc con-
culo præcipitur: Ne quid nimis. Nam pro-
dentia quidem, & fortitudo in hanc ætatem
vix cadunt: nisi prudentiam puerilem im-
ligere velimus ingenij indolem, & docili-
tatem, & solertiam: quæ profectò ad discen-
dum plurimum valet: fortitudinem autem
animi quandam patientiam in tolerandis
molestiis, & laboribus studiorum: si tamen
discendi labor est potius, vt Tullius ait,
quàm voluptas. Porrò cum hac sententia
Isocratis congruere videtur altera illa Græcæ
cuiusdam Philosophi: qui adolescentis vir-
tutis præcipuas esse dicit; in corpore quidem
ornatum

ornatum, siue cultum decorum: in animo
tatem fortitudinem, & modestiam: cum
quibus semper coniuncta esse debet pietas,
atque religio: cuius in omni ætate ratio ha-
benda est maxima. Quòd si igitur hoc mo-
do firmissima adolescentiæ fundamenta ia-
cta fuerint: omne hoc ædificium præclarum
futurum est: fastigium verò longè pulcerri-
mum: atque illustrissimum: quæ est sene-
ctus: cuius apex est auctoritas: quæ si con-
fidentiam habeat bonam famam, bonamque
conscientiam: nihil profectò ea melius aut
optabilius homini in hoc mundo continge-
re posse arbitror. Quare quum in omnibus
rebus videndum sit **AVDITORES**: qua-
tenus, & ne quid nimis fiat: vt & meam in
dicendo moderationem, modestiamque vos
cognoscatis: finem iam dicendi facio; ac pri-
mum quidem, sententiam hanc Socrateam,
quam nunc paucis percurrit oratio mea, vo-
bis, vt decet studiosè commendo, vehemen-
tissimeque comprobo: Deinde vos Adole-
scentes rogo & hortor; vt modestè vos, ac
moderatè in omni vita geratis: & pulcerri-
mæ huic virtuti quæ modum præcipit, totos
vos dedatis: neque quicquam, quod nimi-
um est, in hac præsertim ætate vestra, cui ma-
xima inest consilij imbecillitas, vel agatis,
vel cupiatis: sed omni in re laudabilem il-
lam,

C 2 lam,

lam, & moderatam seruetis constantiam
quò benè, & laudabiliter tandem exatam
adolescencia, fructus capiat extremos vir-
tutis, & sapientia, & auctoritatis: sine qui-
bus rebus nulla ætas, quamuis longa aut
honestas satis, aut honorabilis videri potest.

D I X I.

ORATIO SE-
CVNDA.

*A Generoso Domino Ioanne Gotthardo Stro-
nio, Barone Schuarzenauio, Gabrie-
lis F. recitata,*

PRÆCLARE TV QU-
dem VVOLFGAN-
HENRICE Baro, & Soli-
ne carissime, de adolescentia
disciplina differis: sed tam-
Philosophicè hoc magis
mihi videtur; quàm Christianè: propterea
quòd ea magis complexus sis oratione tua
quæ ad disciplinam, vt vocant, externam
pertinent. Ego verò sic existimo: hominum
præsertim Christiano, vt philosophandum
sit, paucis philosophandum esse: nequaquam
hæc

hanc potius scientiam, vt Ennius monet,
ingurgitandum: quàm ex ea degustandum:
vt hoc modo ad pietatem, ac religionem di-
uinam, omnis accommodetur virtus, & sa-
pientia humana: ex qua, veluti ex fonte
quicquid hauritur; non de face illud, sed
purum liquidumq; totum hauriatur oportet.
Quanquam igitur nullo modo impro-
bare possum, nec debeo: quæ tu graui-
ter iam, & disertè philosophatus es, de præci-
pui adolescentiæ nostræ studijs, atque offi-
cijs: piè tamen, & rectè omninò me factu-
rum arbitror: si ad ea, quæ tu in medium
protulisti, vnum ego adhuc corollarium ad-
didero. Qua de re mihi equidem cogitanti,
venit in mentem illud; quod Plutarchus in
Camillo scribit: pietatem, & (quod aiunt)
ne quid nimis, in vita optimum esse. Nam
vt modestia nos cum homine, ita pietas cum
Deo coniungit: vtraque sanè honestæ disci-
plinæ perutilis, ac pernecessaria: sed multò
magis tamen pietas: qua sublata, omnis vir-
tus, & humanitas, & societas generis huma-
ni tollatur necesse est. Quam in sententiam
Paulus quoq; Apostolus de educatione pue-
rorum docens, cum disciplina vult coniungi
veram de Deo doctrinam: vt primum ita
scientiæ studium esse debeat (quemadmo-
dum Isidorus loquitur) Deum quærere: al-
terum

terum verò, honestatem vitæ, cum innocen-
tiæ opere, consecrari. Sed quænam sit vera illa
pietas, & religio erga Deum: sacræ literæ do-
cere nos possunt: Philosophorum commen-
ta docere non possunt. Sic autem de adole-
scentiæ disciplina scribit regius ille Prophe-
ta David in Psalmis suis: In quo (inquit)
adolescens corrigit viam suam? Nimirum
in custodiendo sermones tuos Domine.
Quo sanè verbo, & veluti oraculo diuino
vir ille Dei sanctissimus optimam adole-
scentiæ disciplinam esse docet legis diuinæ culte-
diam: quippe quæ norma est, & quasi regu-
la vitæ, morumque magistra: & virtutis in-
dagatrix, expultrixque vitiorum: qua ducit
ad summam felicitatem, & beatam peruenit
tur immortalitatem. Nam quoniam adole-
scentia hominem collocat tanquam in via
huius biuio: vt quam quisque viuendi viam
sit ingressurus, maturè sibi eligat: si quidem
legem Dei magistram, & ducem sibi propo-
nat: nunquam is profectò à via recta aberrat
bit: neque in summo errore, & in maximarum
rerum ignoratione versabitur: sed
cursum tenebit gloriæ sempiternum: & ad
portum felicitatis speratæ, vel in primo flexu
ætatis, appellet. Neque enim ad hanc rem
confert quicquam virtus, & disciplina hu-
mana: quæ nec viam dirigit adolescentem

nec cor eius, animumque immutat: multo-
que minus aut Deum reddit placatum: aut
viam, & salutem meretur aeternam. Sola
nimirum hæc vis est, & potentia verbi diui-
ni: quod veluti lucerna est (vt Psalmus ait)
& lampas semitæ nostræ: quæ in tantis te-
nebris erroris, & inscitæ lumen præfert cla-
rissimum: & pedes nostros in viam dirigit
veritatis, atque sanctitatis: sine quo quid
aliud potest homo, quàm aut miserè vagari
in mundo: tanquàm in labyrintho scele-
rum, ac vitiorum omnium: aut licenter er-
rare, & peccare? Magna quidem, & eximia
sunt bona adolescentiæ, & commoda: quip-
pe quæ flos ipse est, & optima pars ætatis; va-
cua adhuc, & immunis à cura & sollicitudi-
ne domestica: quæ suauiter fruitur cibo, &
potu, & somno: neq; aut morbis conflicta-
tur, aut alijs molestijs occupatur: sed in per-
petuo ferè gaudio viuit: vt in ea alacriter
feratur, & quasi exiliat, aureæ venæ scaturi-
go: quod Seneca dixit: præsertim quum
alia quoq; suppetunt bona corporis, ac for-
tunæ: vt sanitas, robur, formæ dignitas: vt no-
bilitas, libertas, opum copia: vt alia deniq;
his similia; quæ naturam, & vitam hominis
iuuant. Quò si accedit quoque animi virtus,
& ingenij indoles, & ratio quædam, con-
formatioque artis, & doctrinæ: tum illud

nescio quid præclarum, ac singulare solet
existere. Sed nisi tamen cum his tan-
tis bonis coniuncta sit cœlestis illa virtus,
quæ nos cum Deo coniungit: quam vel
pietatem, vel religionem nominare licet:
summum profecto ornamentum, adeoque
maximum ad vitam beatam præsidium ado-
lescentiæ deesse videtur. Nam ut cunque
sibi in bonis his, quæ dixi, externis homo
blandiatur: nihil tamen, in vita & animo
eius, purum, aut sanctum reperitur: donec
se totum tradat verbo diuino: ex cuius
præscripto vnus dies benè actus, ferè toti im-
mortalitati anteponeendus est. Quare opera
inprimis danda est omnibus: ne hæc di-
sciplinæ ratio, quæ à lege pendet diuina, aut
planè negligatur: aut in longum tempus
differatur: sed vt per hanc adolescentiæ
ipsius maturè expurgetur impuritas: ne qui
ex turpitudine vitiorum labes animis asper-
gatur: quæ nec diuturnitate euanescere, nec
lustratione aliqua postea elui queat. Quæ
quidem ætas eò maiore cura, atque custodia
indiget: quò maior est eius vel inscitia, vel
animi ad libidinem & malitiam propensio:
vt si lege diuina ita semel ea pura, & integra
reddita fuerit: minimè dubium sit, firma-
tam iam ætate, quum adolescentiæ cupiditates
deseruerint; eximias inde virtutes extrahere
possit.

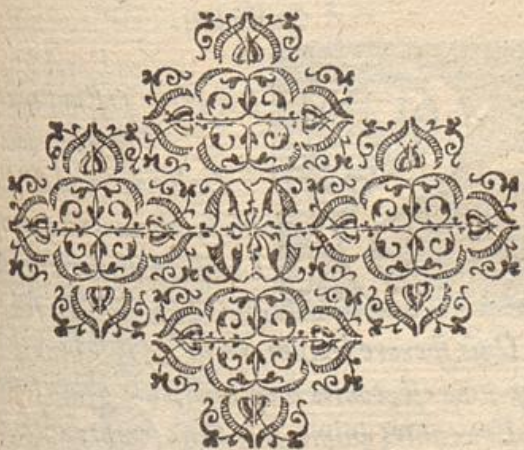
tas: adeoque optimum fore remedium mul-
tis sanandis vitijs, aut planè potiùs extirpan-
dis: quæ aliàs per totam ætatem fortassis hæ-
rerent. Siquidem malè acta adolescentia,
odiosam efficit senectutem: contrà autem
studia, quæ sunt in adolescentia, tanquàm
in herbis significant: quæ virtutis maturi-
tas, & quæ fruges industriæ sint futuræ. Opti-
ma igitur adolescentiæ disciplina est pietas,
seu religio: quæ legis diuinæ sapientia quar-
dam est, atque custodia: quam qui collo suo
alligat, & inscribit mentis tabulæ: is, aucto-
re Salomone, longum sibi ævum, & pacem
gratiamque conciliat, tum apud Deum, tum
apud homines. Nam & ab hac vna salus ani-
mæ, & medicina expectanda est: & ab hac
vitiiorum, peccatorumque nostrorum omnis
petenda correctio: cuius in sinum, spe beatè
viuendi, tanquàm in portum, magna iacta-
tos tempestate, homines pios confugere vi-
demus. O vitæ Religio dux: ô virtutis pa-
rens, emendatrixque vitiiorum: quid non
modò nos, sed omninò vita hominum sine
te esse potuisset? Tu nos Deo coniunxisti:
Tu dissipatos homines in societatem eccle-
siæ conuocasti. Tu animos eorum, qui Deo
vni adhærent, igne caritatis accendisti; tu
scientia veritatis collustrasti; tu sordibus vi-
tiorum liberasti: tu ab insidijs malorum, &

periculis conseruasti. Tu salutem peperisti: tu mortis terrorem sustulisti: tu vitæ tranquillitatem largita es. Tu bonarum legum omnium inuentrix: tu magistra morum, & disciplina fuisi. Ad te confugimus: a te opem petimus: tibi nos, & nostra omnia commendamus: in te omnem spem & fiduciam salutis nostræ collocamus. Cuius enim potius opibus vtamur, quàm tuis? in qua & medicina salutis, & thesaurus illellet omnium medicinarum: qui est verbum diuinum: quod anima hominis agra tam anxie, & sollicitè quærit: quo, (vt Bernardus loquitur) & vtatur ad correctionem: & illuminetur ad cognitionem: & corroboretur ad virtutem: & reformetur ad sapientiam: & confirmetur ad decorum: & delectetur ad iucunditatem: & frauetur ad immortalitatem. O felicem, & fortunatam adolescentiam: quæ optimam hanc disciplinæ rationem consecatur: quippe quæ (vt Hieronymus ait) ætate fit semper doctior, vsu peritior, progressu temporis sapientior. O beatam, & laude dignam ætatem extremam: quæ fundamentis adolescentiæ benè ita constituta est: vt veterum tandem studiorum fructus carpat dulcissimos: quibus perceptis omnes res humanas facile contemnere ac despiciere possumus.

Te

Te, te IESV appello: Tu lux, tu mens, tu
sermo es Dei immortalis. Tu verbum hoc
vita, & salutis primus homines edocuisti:
tu è sinu aeterni patris ad nos protulisti. Da
obsecro intelligentiam; da sapientiam; da
virtutem: vt verbo diuino credamus: vt ei-
dem pareamus: vt in omnibus denique re-
bus, prosperis atque aduersis, soli huic spon-
tè, ac perpetuò confidamus: & spe beatè vi-
uendi, omnem in te cognoscendo, colen-
doque curam, operamque ponamus:
& salutem in eo tandem conse-
quamur sempiternam.

D I X I.

EX